

Vodič za omladinske radnike i radnice

Izdavač: Vijeće mladih Federacije Bosne i Hercegovine
Partneri: Vijeće mladih Općine Novo Sarajevo
Udruženje mladih "BaUM" Banovići

Autori/ce: Nikola Kandić
Iman Maslić
Amila Čengić
Ademir Sarić

Dizajn: Adin Pinjo

Izradu publikacije podržao je Institut za razvoj mladih KULT. Stavovi izneseni u ovoj publikaciji nisu i ne mogu biti smatrani stavovima Instituta za razvoj mladih KULT.

Uz podršku

Institut za
razvoj mladih KULT

VIJEĆE MLADIH
FEDERACIJE BiH

Iza sedam gora, iza sedam mora živjela su četiri omladinska radnika i radnice i u svom kraljevstvu omladinskog rada svakodnevno saradivala sa mladima, koji su u njima vidjeli svoje uzore.

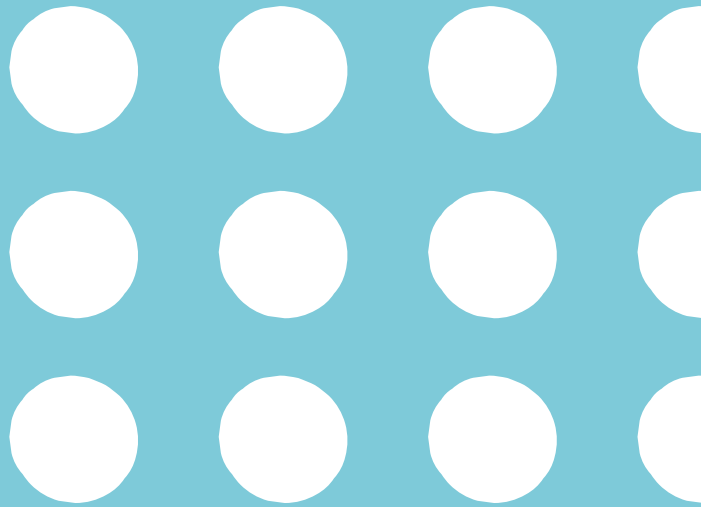
Ovako bi ova publikacija počela da se radi o bajci – međutim, to nije slučaj.

Ovaj kratki vodič je nastao kao želja četiri mlade osobe da daju odgovore na pitanja koja su u određenim fazama njihovog profesionalnog razvoja preokupirala njihovu pažnju, a koje su često dobijali od kolega/ica ili mladih osoba s kojima rade.

Nikolu, Iman, Amilu i Ademira je okupila u tim lokalna građanska inicijativa "Omladinski akcelerator", koju su proveli kao praktični dio [Obuke stručnih saradnika za rad s mladima](#), a koju godinama unazad uspješno realizuje Institut za razvoj mladih KULT.

Sama obuka sastoji se iz četiri modula, praktičnog rada (u kojem je nastala i ova publikacija) i završnog testa. Tematske oblasti koje se obrađuju tokom obuke su: rad s mladima, komunikacija s mladima, socijalne kompetencije i organizacijske vještine u radu s mladima. Svaki modul je trajao četiri dana, dok su interaktivni rad, metode neformalnog obrazovanja, iskustveno učenje i razmjena iskustava sastavni dio obuke. Obuka je svakako, pored radnog dijela, sadržavala i niz sadržaja kroz koje su polaznici i polaznice imali/e priliku razmjenjivati svoja profesionalna i životna iskustva, ali se i družiti.

Sama publikacija započinje osnovnim pitanjem "Šta je omladinski rad?", koje je svako ko se ikada bavio njime dobio barem jedanput – ako ne od ljudi s kojima se družiti i saraduje, onda sigurno od svojih roditelja. Nakon što pokušaju definisati omladinski rad, potruditi će se odgovoriti na još neka pitanja koja u ovom trenutku vide kao relevantna za praktičare/ke omladinskog rada. Vas koji ovo čitate ohrabruju da im se javite s pitanjima koja vi mislite da treba da budu obrađena, a kako bi u novom, dopunjenom izdanju obradili i njih.

**Šta je to
omladinski rad?**

Kako je navedeno i u uvodnom obraćanju, ovo je pitanje koje vam je barem jednom u životu neko postavio. Budimo iskreni, to su često bili vaši roditelji. Pitali su šta vi to radite, da li se igrate sa djecom i mladima, postoji li neki fakultet za to, može li se od toga živjeti i slično.

U svojoj osnovi, omladinski rad je aktivnost usmjerena na mlade, provodi se prilagođeno njihovim potrebama i interesima. Osnovu ovog rada čine dobrovoljno učešće mladih i međusobno povjerenje. Omladinski rad može se ostvarivati na različitim nivoima i u raznim okruženjima, uključujući virtuelno (njega smo postali svjesniji nakon restrikcija uvedenih uslijed pandemije virusa COVID-19) i direktnim kontaktom. Mogu to biti pojedinačna aktivnost ili redovni programi u kojima mladi imaju međusobne interakcije.

Omladinski rad je širok termin koji obuhvata niz aktivnosti društvene, kulturne, obrazovne, ekološke i/ili političke prirode koje provode mladi, s mladima i za mlade, u grupama ili individualno. Omladinski rad obavljaju plaćeni i omladinski/e radnici/e volonteri/ke i zasniva se na procesima neformalnog i informalnog učenja fokusiranog na mlade i na volontersko učešće. Omladinski rad je suštinski društvena praksa, rad s mladima i društvima u kojima oni žive, olakšavanje aktivnog učešća mladih i uključivanje u njihove zajednice i u odlučivanje. (Vijeće Evrope, 2017)

U procesu omladinskog rada mladi i omladinski radnici zajedno rastu, suočavaju se s predrasudama i različitim društvenim izazovima te promovišu demokratske vrijednosti. Omladinski rad se temelji na principima neformalnog obrazovanja i učenja, koje vode omladinski/ radnici/e. Mladi kroz ovo iskustvo razvijaju svoje aspiracije kako za lični razvoj tako i za boljitak njihovih zajednica, te aktivno rade na ostvarivanju pozitivnih promjena. Omladinski rad također ima društvenu dimenziju, često usmjerenu na inkluziju mladih, uključujući one koji dolaze iz ekonomski manje privilegovanih sredina.

Postoji nekoliko uobičajenih zabluda o omladinskom radu koje mogu ometati razumijevanje njegove stvarne uloge i važnosti, pa nam je četverac koji stoji iza ove publikacije pokušao dati odgovore na njih. Zablude s kojima ste se možda i vi susreli do sada:

Omladinski rad je samo zabava za mlade! Ili ipak ne?

Omladinski rad nije namijenjen samo organizovanju zabavnih aktivnosti za mlade. Iako zabava može biti dio programa, omladinski rad ima dublju svrhu, uključujući razvoj vještina, podsticanje obrazovanja, demokratskih vrijednosti i društvene inkluzije mladih.

Omladinski rad je beskoristan i ne doprinosi društvu! Ili ipak ne?

Omladinski rad ima pozitivan uticaj na mlade i društvo u cjelini. Kroz omladinski rad mladi razvijaju vještine, stiču iskustva i postaju aktivni građani i građanke koji/e doprinose zajednici.

Omladinski rad je namijenjen isključivo za rješavanje problema mladih! Ili ipak ne?

Omladinski rad nije usmjeren samo na rješavanje problema s kojima se mladi suočavaju, već i na poticanje njihovog pozitivnog razvoja, liderstva i angažmana u društvu.

Omladinski rad je luksuz koji društvo sebi ne može priuštiti! Ili ipak ne?

Omladinski rad može biti relativno jeftin način ulaganja u budućnost društva. Investicije u obrazovanje i razvoj mladih mogu donijeti dugoročne koristi, uključujući smanjenje problema kao što su nezaposlenost i kriminal.

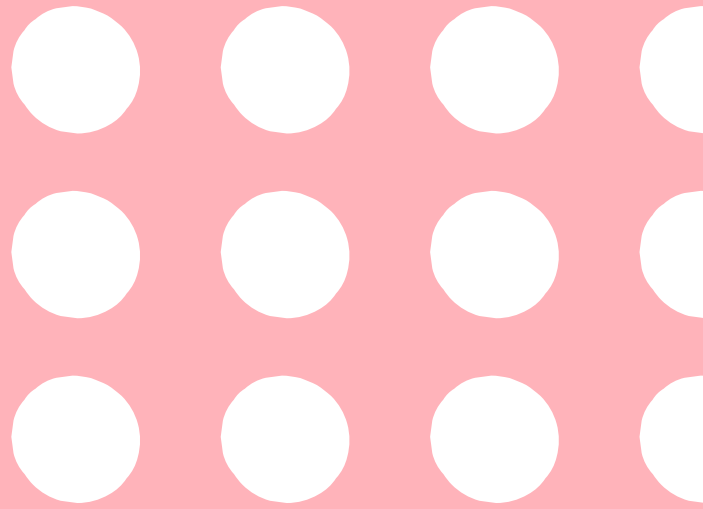
Svi omladinski/e radnici/e su isti! Ili ipak ne?

Omladinski/e radnici/e dolaze iz različitih pozadina i imaju različite vještine i pristupe. Nisu svi omladinski/e radnici/e isti/e, i raznolikost u njihovim pristupima može obogatiti iskustvo mladih.

Omladinski rad je izolovan od drugih sektora! Ili ipak ne?

Omladinski rad može, i poželjno je, saradivati s drugim sektorima, uključujući obrazovanje, socijalnu zaštitu, kulturu i privredu, kako bi ostvario sveobuhvatan uticaj na mlade i društvo.

Razumijevanje stvarne uloge omladinskog rada može pomoći u prepoznavanju njegove važnosti i doprinosa razvoju mladih i društva u cjelini.

**Kada je nastao
omladinski rad?**

Moglo bi se reći da se s evolucijom prirodno počelo raditi s kategorijama djece i mladih, ali ako se podsjetimo odgovora iz prethodnog pitanja, nastanak omladinskog rada moramo tražiti u nekim organizovanim pokretima koji su počeli pristupati mladima programski i sistemski.

Naime, historija omladinskog rada na evropskom tlu datira unazad više od jednog vijeka, s prvim organizovanim oblicima poput [Asocijacije mladih hrišćana](#) (osnovana u Londonu 1844) i [Izviđača](#) (osnovani u Dorsetu, na jugu Engleske 1907. godine). Počeci omladinskog rada mogu se pratiti u kontekstu društvenih i ekonomskih promjena koje su pratile industrijsku revoluciju. Mladi su često radili u teškim uslovima u fabrikama i rudnicima, što je dovelo do potrebe za boljim uslovima rada i obukom kako bi se poboljšali njihova ekonomska situacija i kvalitet života.

Prvi zvanični koraci u razvoju omladinskog rada desili su se krajem XIX vijeka. Osnivanjem prvih omladinskih organizacija i klubova, mladi su dobili priliku okupljati se, razmjenjivati iskustva i razvijati vještine. Omladinske organizacije poput izviđača igrale su ključnu ulogu u promovisanju liderstva, društvene odgovornosti i obrazovanja među mladima.

Tokom XX vijeka omladinski rad postao je sve više međunarodno zastupljen. Nakon Prvog i Drugog svjetskog rata međunarodne organizacije poput UNICEF-a i UNESCO-a počele su podržavati programe omladinskog rada širom svijeta. Ovo je omogućilo razmjenu ideja i resursa između različitih zemalja, doprinoseći globalnom razvoju omladinskog sektora.

Dolazak digitalne revolucije u XXI vijeku značajno je promijenio način na koji mladi komuniciraju i međusobno se angažuju. Društvene mreže i internet omogućili su mladima da se povežu s vršnjacima iz cijelog svijeta i brzo dijele informacije. Ovo je doprinijelo bržem širenju ideja i pokreta, kao i povećanoj svijesti o globalnim pitanjima.

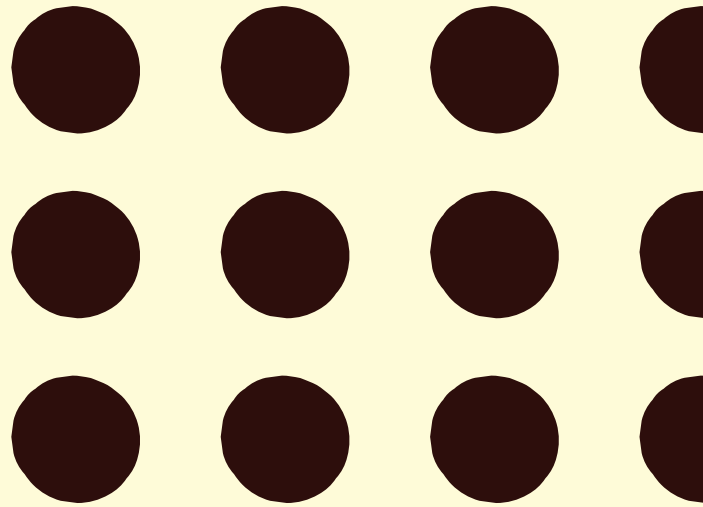
Danas omladinski rad nije ograničen samo na formalne organizacije. Mladi se širom svijeta aktivno angažuju u različitim inicijativama i pokretima, bilo da se radi o borbi za

prava životinja, borbi protiv diskriminacije, zaštiti životne sredine, promociji obrazovanja i mnogim drugim temama. Omladinski aktivizam igra ključnu ulogu u donošenju promjena u društvu i podizanju svijesti o ključnim pitanjima.

Kao što vidimo, historija omladinskog rada svjedoči o kontinuiranom razvoju i prilagođavanju promjenama u društvu. Od ranih dana industrijske revolucije do današnjih globalnih digitalnih mreža, omladinski rad je postao neizostavan dio društva. Svakako, omladinski rad se može pratiti i kroz razvoj pojedinih društava, te svakako, iako bilježimo neke globalne trendove, on se ni u prošlosti, pa ni danas, u zemljama regije i ostatku Evrope ne može posmatrati unificirano. Omladinski rad nije odvojen ekosistem od ostatka društva, te sve promjene u njemu utiču i na omladinski rad. Mladi su postali motor promjena aktivno učestvujući u oblikovanju bolje budućnosti za sve.

Danas, pred sebe sigurno trebate postaviti i novo pitanje: šta nas očekuje u budućnosti?

**Omladinski rad
kao ključni faktor
razvoja mladih?**

Koliko je roditeljima teško objasniti šta to radite s mladima, katkad je isto tako izazovno objasniti i šta mladi ljudi dobijaju kroz učešće u aktivnostima koje provodite.

Mladi su neosporno budućnost svijeta (istina – i sadašnjost), a njihov razvoj i potencijal imaju ključnu ulogu u oblikovanju društva sutrašnjice. Omladinski rad predstavlja vitalni aspekt u procesu sazrijevanja mladih pojedinaca/ki i njihove pripreme za ulogu lidera/ki i građana/ki odgovornih za budućnost naše planete.

● **Stvaranje samopouzdanja i samosvijesti**

Omladinski rad pruža mladima priliku da razviju samopouzdanje i samosvijest. Kroz učešće u projektima, radionicama i volontiranju mladi stiču nove vještine i spoznaju svoje interese i talente. Ovo iskustvo pomaže im da razviju pozitivno mišljenje o sebi i svojim sposobnostima, čime se smanjuje osjećaj nesigurnosti i niskog samopouzdanja, koji su česti među mladima.

● **Razvoj socijalnih vještina**

Omladinski rad često uključuje saradnju s vršnjacima/kinjama i mentorima/cama. Ovakva vrsta kontakta potiče razvoj važnih socijalnih vještina poput različitih oblika komunikacije, timskog rada, rješavanja konflikata i empatije. Mladi koji učestvuju u omladinskim programima često postaju bolji lideri/ke, saradnici/e i komunikatori/ce, što su vještine ključne za uspjeh u svim aspektima života.

● **Aktivno građanstvo**

Omladinski rad potiče mlade da se aktivno uključe u svoju zajednicu i društvo. Kroz volontiranje i aktivizam mladi prepoznaju važnost učešća u rješavanju društvenih i ekoloških problema. Ovo ih potiče da postanu odgovorni građani/ke koji/e se brinu za dobrobit svoje zajednice i svijeta u cjelini.

● **Razvoj kritičkog razmišljanja**

Omladinski rad potiče mlade da postavljaju pitanja, izražavaju svoje mišljenje i razvijaju kritičko razmišljanje. Kroz diskusije, debatiranje i istraživanje mladi razvijaju sposobnost analiziranja problema i traženja inovativnih rješenja. Ovo kritičko razmišljanje ključno je za razvoj budućih lidera/ki i promotera/ki pozitivnih promjena.

● **Raznolikost i tolerancija**

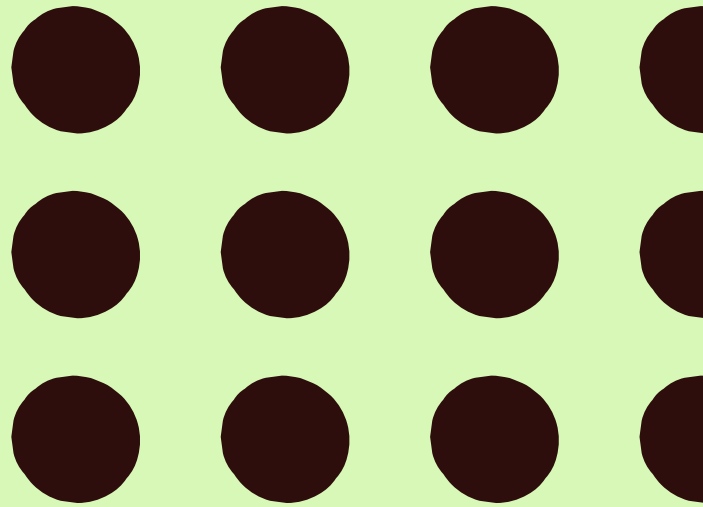
Omladinski rad često okuplja mlade iz različitih kulturnih, društvenih i ekonomskih pozadina. Ovo iskustvo ističe razumijevanje i toleranciju prema različitostima, te prepoznavanje i povezivanje kroz sličnosti. Mladi uče cijeniti raznolikost i shvataju da su različitosti izvor bogatstva, a ne prepreka.

● **Mentalno zdravlje**

Djelovanje unutar omladinskih aktivnosti pruža mladima priliku za izražavanje svojih osjećaja i briga. Omladinski rad može poslužiti kao platforma za podršku i razumijevanje u situacijama kada mladi osjećaju pritisak, stres ili emotivni naboj. Ovo pomaže u očuvanju njihovog mentalnog zdravlja i prevenciji problema kao što su anksioznost i depresija.

Omladinski rad je nezamjenjiv faktor u razvoju mladih pojedinaca/ki i društva u cjelini. Pruža im priliku da razviju ključne vještine, potiče ih na aktivno građanstvo i promovira vrijednosti kao što su raznolikost, tolerancija i empatija. Kroz omladinski rad mladi postaju bolje pripremljeni za budućnost i sposobni su doprinijeti pozitivnim promjenama u svijetu. Stoga, ulaganje u omladinski rad trebao bi biti prioritet za društvo koje želi prosperitetnu i održivu budućnost.

**U kojim osnovnim
oblicima je
organizovan
omladinski rad?**

Kako bi se odgovorilo na ovo pitanje, potrebno je definisati tri osnova oblika, odnosno tipa omladinskog rada: formalni, neformalni i informalni, razmatrajući njihove karakteristike i uticaj na mlade.

Formalni omladinski rad

Formalni omladinski rad odnosi se na organizovane programe i inicijative koji se provode kroz institucije poput škola, fakulteta i vladinih agencija. To su strukturisani programi koji se često baziraju na obrazovnim ciljevima i pružaju mladima priliku za sticanje konkretnih vještina i znanja. Prednosti formalnog omladinskog rada uključuju:

- obrazovne prilike: mladi imaju pristup formalnom obrazovanju i mogu dobiti certifikate i diplome koji im pomažu u karijeri;
- struktura i organizacija: formalni programi pružaju jasnu strukturu i ciljeve, što može pomoći mladima u postavljanju i ostvarivanju ciljeva;
- povezivanje s mentorima/cama: mladi imaju priliku raditi s iskusnim mentorima/cama koji/e im mogu pružiti smjernice i podršku.

S druge strane, mane formalnog omladinskog rada uključuju ograničenje kreativnosti i inovacije, te često ograničen pristup onima koji ne ispunjavaju formalne zahtjeve.

Neformalni omladinski rad

Neformalni omladinski rad nije toliko strukturisan kao formalni, ali je i dalje organizovan putem organizacija, udruženja ili samoinicijative mladih. Ovaj oblik omladinskog rada često se temelji na volontiranju i aktivnostima koje mladi sami biraju. Prednosti neformalnog omladinskog rada uključuju sljedeće:

- sloboda i autonomija: mladi imaju veću slobodu da izraze svoje interese i ideje;
- raznolikost iskustava: neformalni rad može uključivati različite aktivnosti, od rekreativnih aktivnosti do volonterskog rada u zajednici;

- razvoj društvenih vještina: mladi mogu razviti važne društvene vještine kroz saradnju s vršnjacima/kinjama.

Međutim, neformalni omladinski rad može imati nedostatke u smislu nedostatka strukture i priznanja, kao i potencijalnih problema s nedostatkom pristupa resursima i podršci.

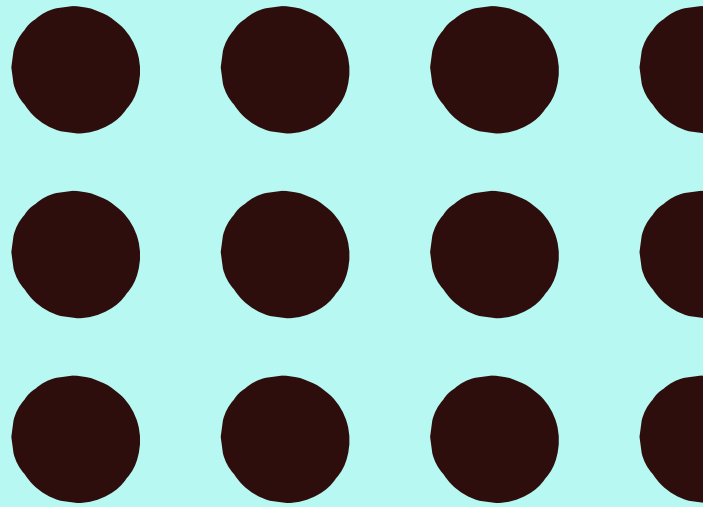
Informalni omladinski rad

Informalni omladinski rad obuhvata neformalne interakcije mladih u svakodnevnom životu, izvan organizovanih programa. To može uključivati razgovore s vršnjacima/kinjama, učesće u projektima neke grupe ili samostalno istraživanje interesa. Prednosti

- informalnog omladinskog rada uključuju:
 - spontanost i autentičnost: mladi imaju priliku istraživati svoje strasti i interese bez ograničenja;
 - naučeno iskustvo: informalni rad može pružiti dragocjena životna iskustva i prilike za jačanje samopouzdanja;
 - fleksibilnost: mladi mogu prilagoditi svoje aktivnosti i interesima i rasporedu.

No, informalni omladinski rad može biti manje strukturisan i pružiti manje prilika za formalno priznanje i napredak.

U zaključku, svaki tip omladinskog rada ima svoje prednosti i nedostatke. Idealno, kombinacija formalnih, neformalnih i informalnih pristupa omogućuje mladima najširi spektar prilika za razvoj. Važno je prepoznati vrijednost svakog oblika omladinskog rada i pružiti podršku mladima kako bi ostvarili svoje potencijale u svim tim kontekstima.

**Kako mjerimo
uticaj svog
rada?**

Ako ste roditeljima uspješno objasnili šta je omladinski rad i zašto je važno da mladi ljudi budu dio njega, sigurno ste se barem jednom zapitali da li možemo mjeriti efekte svog rada. Sigurni smo kako ćete se složiti da je mjerljivost u omladinskom radu bitna, ali je pitanje kako se može postići i zašto je to ključno za razvoj boljih programa podrške mladima. Istovremeno, bitno je pokušati i izmjeriti i uticaj omladinskog rada na razvoj mladih pojedinaca i pojedinki.

Mjerenje uticaja omladinskog rada ima nekoliko ključnih razloga:

1. opravdanje resursa: organizacije koje se bave omladinskim radom često traže finansijsku podršku od donatora i vlada. Mjerenje uticaja pomaže u dokazivanju da su resursi uloženi u omladinski rad opravdani i da doprinose pozitivnim promjenama kod mladih;
2. kontinuirano unapređenje programa: kroz redovno mjerenje uticaja organizacije mogu bolje razumjeti šta funkcioniše u njihovim programima i šta je potrebno unaprijediti. Ovo je ključno za osiguravanje kvaliteta i relevantnosti programa;
3. dijalog i partnerstvo: mjerenje uticaja omogućava otvaranje dijaloga između organizacija koje se bave omladinskim radom, mladih, roditelja, škola i zajednice. To može dovesti do boljeg razumijevanja potreba i očekivanja svih relevantnih aktera.

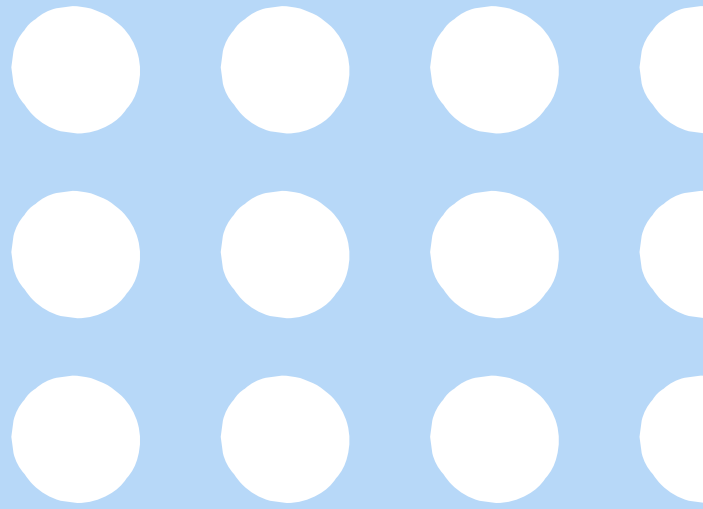
Mjerenje uticaja omladinskog rada može biti kompleksno i uključivati različite metode.

Evo nekoliko ključnih metoda (koje u zavisnosti od stepena razvoja vaše organizacije i dostupnih sredstava možete koristiti):

1. ankete i upitnici: ankete su čest alat za prikupljanje podataka o tome kako se mladi osjećaju u vezi sa svojim iskustvima u omladinskim programima. Pitanja mogu biti usmjerena na njihovu satisfakciju, razvoj vještina i samopouzdanje. Najčešće možete koristiti besplatne *online* alate koji vam mogu pomoći pri lakšoj organizaciji odgovora i njihovom procesuiranju;

2. praćenje dugoročnih efekata: dugoročno praćenje učesnika/ca omogućava mjerenje dugoročnih efekata omladinskog rada, kao što su uspješna karijera, obrazovanje ili društveni angažman;
3. kvalitativna istraživanja: intervjui i fokusne grupe mogu pružiti dublji uvid u emocionalne i društvene aspekte uticaja omladinskog rada; i
4. analiza podataka o ponašanju: prikupljanje podataka o ponašanju, kao što su ocjene u školi, nivo obrazovanja ili (ne)učestvovanje u rizičnim postupcima i ponašanjima u kriminalnim aktivnostima, može pomoći u procjeni konkretnih efekata omladinskog rada.

Ono što je sasvim sigurno jeste činjenica da je mjerenje uticaja rada s mladima na mlade izazov, s obzirom na višestruku prirodu ličnog razvoja i raznolik raspon iskustava koja ga oblikuju. Tradicionalna mjerila kao što su akademska postignuća ili status zaposlenja često ne uspijevaju obuhvatiti dubok uticaj rada s mladima na holistički rast pojedinaca/ki. Bit rada s mladima leži u njegovoj sposobnosti da zapali iskru u mladim umovima, potičući vještine koje nadilaze konvencionalna područja, kao što su kritičko razmišljanje, komunikacija i emocionalna inteligencija. Međutim, te transformativne procese nije lako kvantitativno izraziti. Ipak, upravo je poteškoća u mjerenju ono što naglašava dubinu i širinu uticaja rada s mladima. Potiče početak putovanja ličnog razvoja, pružajući mladim ljudima platformu za istraživanje svojih identiteta, razvijanje otpornosti i njegovanje osjećaja svrhe. Prava vrijednost rada s mladima stoga ne leži samo u opipljivim rezultatima već i u nematerijalnim transformacijama koje pridonose cjelovitom razvoju pojedinaca/ki, postavljajući temelje za angažovaniju, osnaženiju i otporniju generaciju. Priznavanje inherentne složenosti u mjerenju je ključno, jer potiče pomak prema kvalitativnim procjenama koje obuhvataju bogatstvo radnog iskustva mladih i njegove duboke implikacije na lični razvoj mladih pojedinaca/ki.

**Na koja pitanja
bi omladinski rad
trebao pokušati
dati odgovor?**

Mladi ljudi predstavljaju temelj svakog društva, pa tako i našeg, a pravilno vođen omladinski rad može donijeti brojne koristi, od socijalne integracije do ekonomske produktivnosti. Međutim, suočavamo se s mnogim izazovima koji zahtijevaju pažnju, resurse i kreativna rješenja kako bi se stvorila održiva platforma za razvoj mladih. Stoga se postavlja veliko pitanje – na koja pitanja (društvene izazove) bi omladinski rad trebao pokušati dati odgovor?

Nezaposlenost mladih: jedan od najozbiljnijih izazova s kojima se mladi suočavaju je nezaposlenost. Mladi ljudi često nailaze na poteškoće pri pronalaženju prvog posla, a nezaposlenost može imati dugoročne posljedice na njihov ekonomski status i samopouzdanje. Omladinski rad mora biti usmjeren na pripremu mladih za tržište rada, pružajući im vještine i iskustva potrebne za konkurenciju.

Obrazovanje i pristup resursima: kvalitetno obrazovanje je ključno za razvoj mladih, ali mnogi mladi nemaju pristup visokokvalitetnom obrazovanju. Omladinski rad treba da se fokusira na unapređenje pristupa obrazovanju i pružanje podrške učenicima/ama u njihovom školovanju. Također, potrebno je osigurati da mladi imaju pristup informacijama i resursima koji im mogu pomoći u ličnom i profesionalnom razvoju.

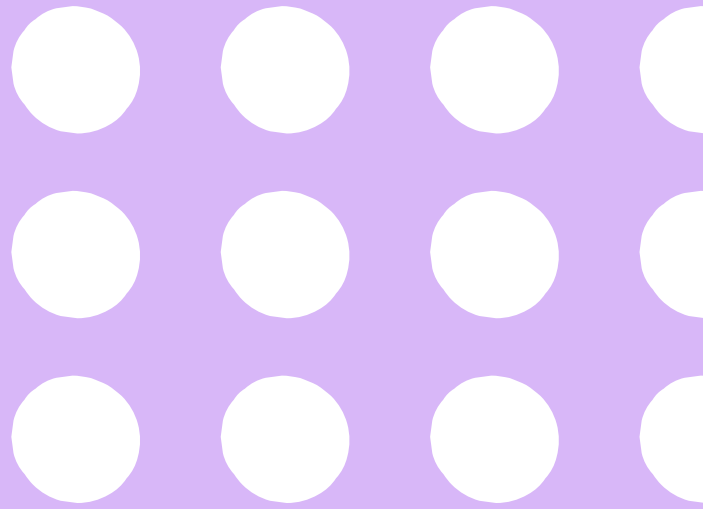
Mentalno zdravlje: povećanje problema s mentalnim zdravljem među mladima je zabrinjavajući trend. Omladinski rad dužan je prepoznati ovaj izazov i pružiti podršku mladima u suočavanju sa stresom, anksioznošću i depresijom. Promovisanje mentalnog zdravlja treba biti ključni dio svih programa usmjerenih na mlade.

Socijalna inkluzija: mladi iz marginalizovanih grupa često se suočavaju sa socijalnom isključenošću i diskriminacijom. Omladinski rad treba da promoviše inkluzivnost i raznolikost, pružajući mladima šansu da se izraze i budu aktivni članovi zajednice bez obzira na njihovu etničku pripadnost, spol, seksualnu orijentaciju ili socijalni status.

Uloga tehnologije: tehnološki napredak brzo transformiše način na koji mladi komuniciraju i uče. Omladinski rad mora pratiti ove promjene i iskoristiti potencijal tehnologije za edukaciju i angažovanje mladih. Istovremeno, potrebno je boriti se protiv negativnih aspekata digitalnog doba, kao što su zloupotreba društvenih medija, *cyberbullying*, ovisnost o digitalnim uređajima i društvenim mrežama.

Učešće mladih u donošenju odluka: mladi moraju imati priliku aktivno se uključiti u procese donošenja odluka koje ih se tiču. Omladinski rad bi trebao promovirati participativni pristup, osnažujući mlade da izraze svoje stavove i doprinose oblikovanju politika i programa koji ih se direktno tiču.

Finansijski resursi: nedostatak finansijskih resursa često ograničava mogućnosti omladinskog rada. Organizacije koje se bave mladima često se suočavaju s ograničenim budžetima. Potrebno je veće ulaganje u omladinski rad kako bi se osigurali kvalitetni programi i podrška za mlade. Omladinski rad bi mogao biti prilika za prvu zaradu i zaposlenje mladim ljudima. Osim toga, sticanje vještina i znanja kroz obrazovno i strukovno osposobljavanje tokom mladosti može povećati zapošljivost, no sve više poslodavaca traži i dodatne vještine koje nudi omladinski rad, što dovodi do boljih izgleda za posao u budućnosti.

Omladinski rad u malim zajednicama

U današnjem svijetu, gdje se naglasak stavlja na urbane sredine i velike gradove, omladinski rad u malim zajednicama često ostaje nepravedno zapostavljen. Međutim, uprkos ograničenom budžetu i resursima, a nekada i kao direktan odgovor na takvo stanje i želja za promjenom, omladinski rad može uspješno cvjetati u manjim sredinama, često zahvaljujući snalažljivosti, strasti i kreativnosti mladih lidera i liderki i lokalnih zajednica.

Snaga volontera/ki

Jedna od ključnih komponenti uspješnog omladinskog rada u malim zajednicama su volonteri i volonterke. Mladi ljudi često posjeduju energiju i entuzijazam koji su ključni za pokretanje pozitivnih promjena. Umjesto plaćanja, mnogi volonteri i volonterke motivisani su osjećajem pripadnosti i željom za doprinosom svojoj zajednici. U malim zajednicama volonteri i volonterke često imaju priliku preuzeti odgovornost za organizaciju događaja, radionica i projekata. To ne samo da smanjuje troškove već i omogućava lokalnim mladima da razvijaju liderstvo i organizacijske vještine koje će im biti korisne u budućnosti. Ono o čemu treba voditi računa jeste da i ovakvu vrstu organizovanja treba pratiti systemska podrška. Volonteri i volonterke u svom radu trebaju dobiti obuku, podršku, ali i društveno priznanje, što često izostaje.

Korištenje lokalnih resursa

U malim zajednicama resursi su ograničeni, ali to ne znači da nisu dostupni. Omladinski rad može iskoristiti lokalne resurse kao što su javni parkovi, školske učionice, sportski tereni i druge javne infrastrukture. Organizacije i inicijative mogu saradivati s lokalnim vlastima kako bi osigurali pristup ovim prostorima bez velikih troškova. Također, lokalni preduzetnici/e i trgovci/kinje često su spremni/e podržati omladinske projekte donacijama ili sponzorstvima. Ovakva saradnja ne samo da omogućava omladinskim inicijativama da dobiju potrebne resurse već i jača veze između mladih i lokalnih poslovnih zajednica.

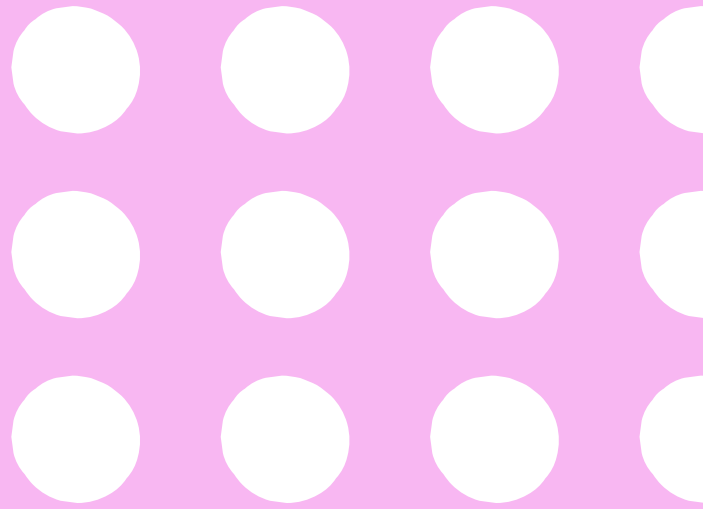
Kreativne fundraising ideje

Iako je budžet ograničen, omladinski lideri/ke u malim zajednicama često dolaze kreativnim idejama za prikupljanje sredstava, koje nazivamo i *fundraising*. Ove inovativne strategije mogu uključivati prodaju domaćih proizvoda, organizovanje humanitarnih događanja, kampanje *crowdfundinga* i mnoge druge metode koje ne zahtijevaju značajne finansijske investicije. Osim toga, omladinski lideri/ke mogu se obratiti lokalnim organizacijama, fondacijama i donatorima kako bi pronašli/e potencijalne izvore finansiranja za svoje projekte. Iako su ti izvori možda ograničeni u malim zajednicama, entuzijazam i jasna svrha projekta često privlače pažnju onih koji su spremni podržati mlade ljude.

Edukacija i partnerstva

Omladinski rad u malim zajednicama također može koristiti obrazovne resurse kako bi poboljšao kvalitet programa. Saradnja s lokalnim školama ili drugim obrazovnim institucijama može omogućiti pristup obuci i mentorstvu za mlade lidere/ke. Također, uspostavljanje partnerstava s drugim organizacijama u okolini ili šire može donijeti dodatne resurse i znanje. Razmjena iskustava s drugim omladinskim inicijativama može pomoći u razvoju najboljih praksi i učenju iz iskustava drugih.

Omladinski rad u malim zajednicama može se uspješno razvijati bez mnogo novca, uz pomoć volontera/ki, korištenja lokalnih resursa, kreativnih ideja za *fundraising*, obrazovanja i partnerstava. Ključne su strast i posvećenost mladih lidera/ki koji/e žele donijeti pozitivne promjene u svojim zajednicama. Ovaj tip rada ne samo da jača lokalnu zajednicu već i pruža mladim ljudima priliku za lični rast i razvoj vještina koje će im koristiti u budućnosti.

**Internacionalizacija
omladinskog rada –
povezivanje svjetova
za bolju budućnost**

Globalni izazovi kao što su klimatske promjene, ekonomske nejednakosti i migracije zahtijevaju internacionalizaciju omladinskog rada, a ona nije samo mogućnost već i nužnost u savremenom svijetu.

Jedan od ključnih aspekata internacionalizacije omladinskog rada jeste promovisanje raznolikosti i inkluzije. Kroz saradnju s omladinskim organizacijama iz različitih zemalja mladi se suočavaju s različitim kulturama, jezicima i tradicijama. Ovo promoviše međusobno razumijevanje i toleranciju, suzbijajući predrasude i diskriminaciju.

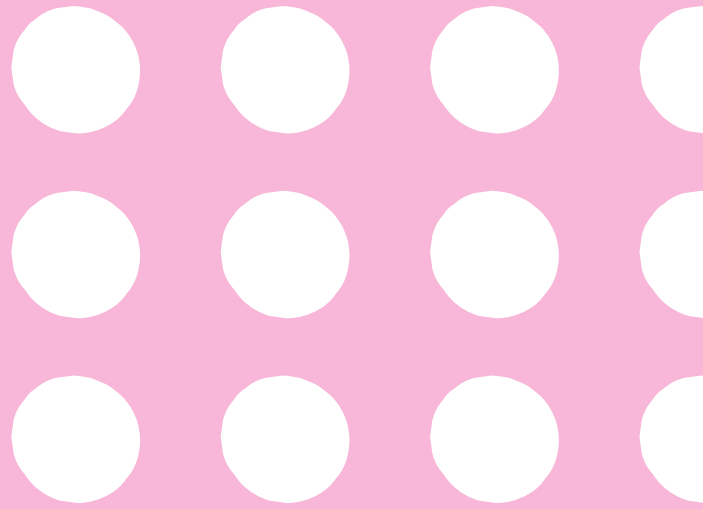
Pored toga, internacionalizacija omogućava mladima da se uključe u aktivnosti koje se bave globalnim izazovima. Naprimjer, mladi iz različitih dijelova svijeta mogu zajedno raditi na projektima zaštite životne sredine, borbi protiv siromaštva ili promociji ljudskih prava. Ovo ne samo da donosi konkretne koristi društvu već i razvija mlade lidere/ke s globalnom perspektivom.

Internationalizacija omladinskog rada omogućava razmjenu znanja i iskustava između mladih iz različitih kultura. Omladinski lideri/ke mogu putovati u druge zemlje kako bi naučili/e o novim metodama rada i pristupima. Naprimjer, lideri/ke iz razvijenih zemalja mogu učiti od svojih kolega i kolegica iz zemalja u razvoju o inovativnim rješenjima za lokalne izazove.

Osim toga, omladinske organizacije mogu koristiti *online* platforme i tehnologiju kako bi povezale mlade širom svijeta. *Webinari*, *online* kursevi i društvene mreže omogućavaju mladima da dijele svoje ideje i iskustva i da se međusobno inspirišu.

Klimatske promjene, ekonomske nejednakosti, pandemije i migracije zahtijevaju zajedničke napore širom svijeta. Omladinski lideri/ke igraju ključnu ulogu u podizanju svijesti i aktivnom učešću u rješavanju ovih problema.

Kroz internacionalizaciju mladi se osnažuju da se angažuju na globalnom nivou. Mogu se pridružiti kampanjama, protestima i inicijativama koji se bave globalnim pitanjima. Također, mogu lobirati kod svojih vlada i međunarodnih organizacija kako bi promovisali politike koje podržavaju održivost i inkluziju.

Omladinski rad i digitalno doba

U današnjem sveobuhvatnom digitalnom dobu omladina je suočena s brojnim promjenama i izazovima. Tradicionalni modeli rada i angažmana mladih ljudi sve više se prilagođavaju digitalnim inovacijama, što stvara nove prilike i potrebe u području omladinskog rada.

Digitalna revolucija transformisala je način na koji mladi komuniciraju, stvaraju i razmjenjuju informacije. Internet, društvene mreže, mobilne aplikacije i tehnologija uopšteno postali su sastavni dio svakodnevnog života. U ovom okruženju omladinski rad mora biti prilagođen kako bi ostao relevantan i učinkovit.

Digitalni omladinski rad nudi mnoge prednosti i mogućnosti:

1. globalna povezanost: mladi ljudi mogu se povezati s vršnjacima i organizacijama širom svijeta kako bi dijelili iskustva, ideje i resurse. Ovo otvara vrata za međunarodnu saradnju i razmjenu;
2. obrazovanje i lični razvoj: internet pruža pristup obrazovnim resursima i *online* kursevima, čime mladi mogu sticati nova znanja i vještine bez obzira na svoju lokaciju;
3. aktivizam i zagovaranje: društvene mreže omogućavaju mladima da se angažuju u kampanjama i kroz aktivizam. Digitalno lobiranje postaje sve važnije sredstvo za uticanje na promjene u društvu;
4. kreativnost i umjetnost: mladi/e talentovani/e umjetnici/e, pisci/spisateljice, muzičari/ke i kreativci/ke mogu koristiti digitalne platforme za promociju svojih radova i izražavanje svojih ideja.

Uprkos brojnim prednostima, digitalni omladinski rad također se suočava sa sljedećim izazovima:

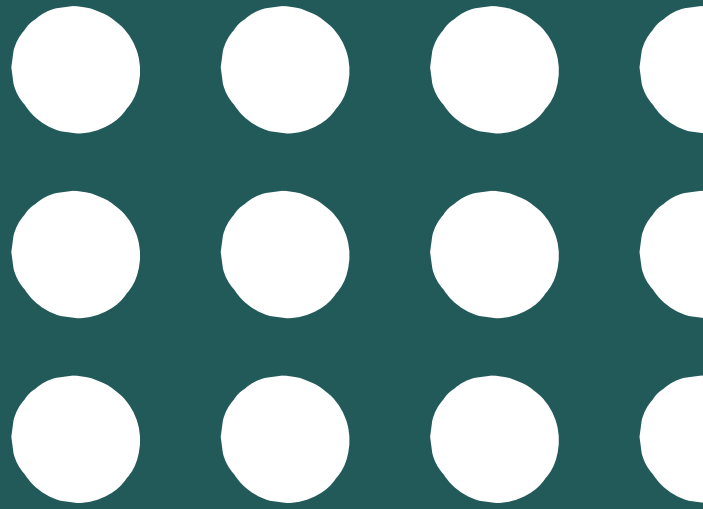
1. digitalna rascjepkanost: previše vremena provedenog *online* može dovesti do izolacije i problema s mentalnim zdravljem. Omladinski rad mora promovisati uravnotežen odnos između *online* i *offline* aktivnosti;
2. digitalna pismenost: mladi trebaju razvijati vještine digitalne pismenosti kako bi se zaštitili od *online* prijetnji i manipulacija te kako bi koristili digitalne alate na

produktivan način;

3. privatnost i sigurnost: omladinske organizacije trebaju biti svjesne važnosti zaštite privatnosti i sigurnosti mladih korisnika/ca na digitalnim platformama;
4. digitalni jaz: nejednaka pristupačnost digitalnim tehnologijama može izolovati neke mlade ljude od prilika koje nude digitalni alati. Omladinski rad mora raditi na smanjenju ovog jaza.

Kako bi se iskoristile prilike i prevladali izazovi digitalnog omladinskog rada, potrebno je poduzeti određene korake. Mlade je potrebno obrazovati o sigurnom korištenju interneta i digitalnih alata, podsticati ih da razvijaju digitalne vještine koje će im pomoći u budućim karijerama. Mentori/ce i omladinske organizacije trebaju pružiti podršku mladima u njihovim digitalnim nastojanjima, pomažući im da ostvaruju svoje ciljeve i izražavaju svoje talente. Omladinski/e radnici/e i organizacije trebaju biti otvoreni za inovacije i saradnju s tehnološkim stručnjacima kako bi stvorili nove digitalne alate i resurse.

Digitalna era donosi brojne promjene u omladinskom radu, s novim prilikama i izazovima. Važno je da se omladinske organizacije i radnici/e prilagode ovom novom okruženju kako bi pružili podršku mladima u njihovom ličnom i profesionalnom razvoju. Digitalni omladinski rad može biti moćan alat za promovisanje angažmana mladih i pozitivnih društvenih promjena u digitalnom dobu.

Vizija budućnosti omladinskog rada

Za kraj našeg druženja kroz ovu publikaciju hajde da budemo vizionari i vizionarke te razmislimo o budućnosti omladinskog rada. Budućnost omladinskog rada može biti sjajna i prepuna obećanja – u to smo sigurni.

U šta smo još sigurni – budućnost omladinskog rada bit će duboko utemeljena u tehnološkoj revoluciji. Mladi ljudi su već povezani širom svijeta putem interneta, društvenih medija i digitalnih alata. Omladinski rad će koristiti te platforme kako bi potaknuo globalnu razmjenu ideja i iskustava. Virtuelni susreti, *online* edukacija i digitalne kampanje postat će norma, omogućavajući mladima da se angažuju na globalnom nivou i utiču na promjene u stvarnom vremenu.

Budućnost omladinskog rada vidjet će mlade ljude kao pokretače promjene. Mladi će prepoznati svoju snagu u propagiranju održivih praksi, rješavanju klimatskih promjena i borbi za ljudska prava. Organizacije omladinskog rada će podržati njihovu strast i aktivizam, pružajući resurse i vodstvo za ostvarenje stvarnih društvenih promjena.

Budućnost omladinskog rada će biti obilježena inkluzivnošću i raznolikošću. Mladi iz svih kultura, etniciteta, religija i spolova osjećat će se dobrodošlima u omladinskim programima. Ovi programi će slaviti različitost kao izvor bogatstva i kreativnosti. Inkluzivnost će biti ključna za rješavanje globalnih problema i izgradnju mirnijeg i pravednijeg svijeta.

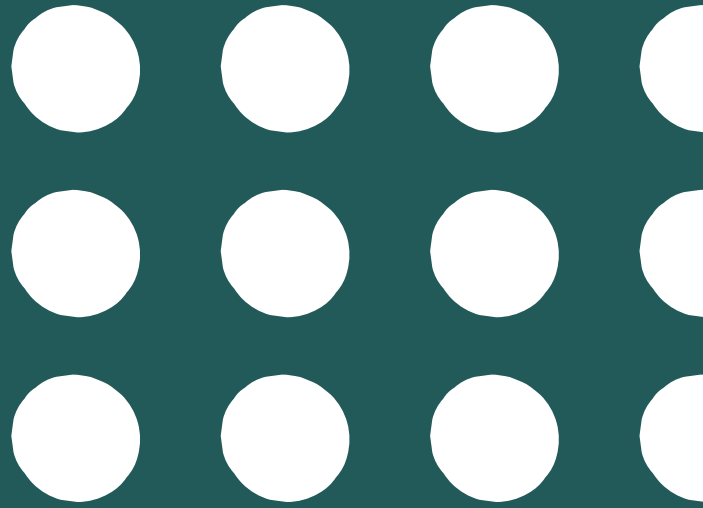
Budućnost omladinskog rada će postaviti obrazovanje za XXI vijek u centralni dio svoje strategije. Mladi će sticati vještine koje su relevantne za digitalno doba, uključujući programiranje, analitičko razmišljanje, komunikaciju i timski rad. Omladinski programi će također poticati kritičko razmišljanje i sposobnost rješavanja složenih problema kako bi mladi postali lideri/ke i inovatori/ce u svijetu koji se brzo mijenja.

Budućnost omladinskog rada će biti obilježena globalnom saradnjom za održivu budućnost. Mladi ljudi iz različitih dijelova svijeta će se udruživati kako bi rješavali globalne izazove kao

što su pandemije, klimatske promjene i ekonomska nejednakost. Omladinski rad će biti most koji povezuje mlade ljude iz različitih kultura i zemalja u zajedničkim naporima za bolji svijet.

U budućnosti omladinskog rada omladinski/e radnici/e dobili/e su razumijevanje i validaciju od strane svoje zajednice, ističući njihov značaj u rješavanju jedinstvenih izazova i prilika s kojima se mladi ljudi suočavaju. Omladinski/e radnici/e nastavljaju biti nosioci/teljice pozitivnog razvoja mladih, s ciljem osnaživanja i podrške mladim pojedincima i pojedinkama u suočavanju sa složenošću adolescencije i rane odrasle dobi. Prioritet im je i dalje podsticanje osjećaja slobode djelovanja, samopoštovanja i otpornosti među mladima, uz prepoznavanje važnosti osiguravanja sigurnih prostora za izražavanje i rast. U konačnici, perspektive omladinskih radnika/ca vrte se oko holističke podrške, mentorstva i vjere u potencijal mladih pojedinaca i pojedinki da pozitivno doprinesu društvu.

**0 autorima/
cama:**

Dok ste čitali ovu publikaciju, mogli ste donekle upoznati i njene autore i autorice – Nikolu, Iman, Amilu i Ademira – četvorku posvećenu transformaciji i unapređenju bosanskohercegovačkog društva. Osim svojih redovnih uloga na poslu ili na fakultetu, njih četvero su strastveni zagovarači/ce pozitivnih promjena u Bosni i Hercegovini, ali i širom Evrope.

Tokom *Obuke stručnih saradnika za rad sa mladima* i kasnijeg zajedničkog rada spoznali su neke svoje snage, za koje vjeruju da su bitne u radu jednog omladinskog radnika, odnosno omladinske radnice u zajednici. Počeli su ovu publikaciju nalik bajci, pa će je u tom tonu i završiti. Vjeruju da mnogi od vas imaju neke od vizionarskih vještina koje su prepoznali u sebi, te vas ohrabruju da ih koristite.

Vjeruju da su mnogi od vas pronicljivi stratezi, da sanjate o društvu u kojem ideje cvjetaju, a znanje je dostupno svima. Predviđaju budućnost u kojoj se intelektualna znatiželja ne samo potiče već i slavi, njegujući zajednicu koja napreduje na kolektivnoj mudrosti.

Vjeruju da su mnogi od vas kreativni/e vizionari/ke, koji/e koriste transformativnu moć umjetnosti i inovacije. Zamišljaju društvo u kojem kreativnost nije samo luksuz već temeljna snaga koja pokreće napredak, potičući razgovore koji oblikuju življi i participativniji svijet.

Vjeruju da su mnogi od vas katalizatori svojih zajednica, posvećeni stvaranju veza koje premošćuju jazove i grade mostove razumijevanja. Teže njegovanju društva u kojem su empatija i saradnja u srcu svake interakcije, njegujući osjećaj jedinstva među različitim zajednicama.

Vjeruju da su mnogi od vas tehnološki/e i inovacijski/e pioniri/ke te zamišljaju društvo u kojem se tehnološki napredak iskorištava za opšte dobro. Sanjaju o svijetu u kojem se inovacije koriste za bavljenje društvenim izazovima, stvarajući rješenja koja osnažuju pojedince/ke i zajednice.

Nikola, Iman, Amila i Ademir su kreatori/ke promjena i neko ko bezrezervno vjeruje da su mladi arhitekti/ce budućeg društva, koje je uključivo, inovativno i saosjećajno. Svojim radom i predanošću nastoje ostaviti trajan uticaj, pridonoseći kontinuiranoj priči o pozitivnoj transformaciji u svojim zajednicama.

Lista korištene literature

- Osnove omladinskog rada, Vijeće Evrope, Strasbourg (2020).
- Rečnik omladinske politike, KOMS, Beograd, (2017).
- Simon Bradford, Theories of Youth Work and Youth Studies: Practice, Challenges and Issues, Bloomsbury Publishing, London, (2012).
- Bernard Davies, Youth work: A Manifesto for our Times, The National Youth Agency, Leicester, (2005).
- Anđelka Milić, Zagonetka omadine, CID IDIS, Beograd, Zagreb (1987).
- Jusuf Žiga i drugi, Studija o mladima Bosna i Hercegovina, Friedrich Ebert Stiftung, Sarajevo (2014).
- Recommendation CM/Rec(2017)4, Council of Europe, Strasbourg (2017).
- Završna deklaracija Treće evropske konvencije o radu s mladima: Putokazi za budućnost (prevod na bosanski jezik), Institut za razvoj mladih KULT, Ilidža (2021).